

A close-up, artistic photograph of a woman with long, flowing blonde hair. She is wearing a crown of large, light pink roses. Her eyes are closed, and she has a serene expression, looking upwards. Her lips are painted a vibrant red. The background is a soft, out-of-focus pink, with several large pink roses scattered around her. The overall mood is romantic and ethereal.

Микола Агам

Моїк

Мікола Адам

ШОЎК

Аповесці, раман

Усе правы абаронены. Ніякая частка гэтага выдання не падлягае адлюстраванню, капіяванню, захаванню ў базах дадзеных альбо пошукавых сістэмах, распаўсюджванню любымі магчымымі сродкамі і спосабамі без папярэдняга пісьмовага дазволу праваўладальніка.

Адам, М. М.

Шоўк : аповесці, раман / Мікола Адам. — Мінск : Маст. літ., 2013. — 366 с.

ISBN 978-985-02-1485-0.

Жыццё на грані, каханне насуперак, адданасць як дадзенасць, а боль і перамога болю як існасць, разам з тым інтымная спавядальнасць Мілера, іранічнасць Букоўскі, лірызм Саган, смеласць Фолкнера, грындхаўс Таранціна і Радрыгеса — такая сёння проза Міколы Адама.

Стварыўшы свой, уласны грындхаўс, ён запрашае нас зірнуць на саміх сябе вачыма герояў, на месцы якіх можа апынуцца кожны з нас у любы момант.

© Адам М. М., 2013

© Афармленне. УП «Мастацкая літаратура», 2013

© Распаўсюджванне. ТАА «Электронная кнігарня», 2016

НАСЦЯ

Аповесць

1

«Восень летась выдалася на дзіва цёплай. Ужо лістапад, а снегам і не патыхае. Не бяда, што дрэвы стаяць голыя, а заміж снежных гурбаў — дываны з апалага лісця, затое цёпла — +11 на тэрмометры. Гэта і добра для тых, хто любіць гуляць да позняй ночы, пацалунак не замярзае, бы вада ў студні, ды і словы не злітаюць з-пад носа саплівымі ледзяшамі і не разбіваюцца на шматлікія шарыкі аб брук. Наадварот, пацалункі прыляпляюцца да вуснаў жуйкамі, а словы чуюцца суцэльнымі арыямі і рассыпаюцца перхаццю на вушы наіўных дзяўчатак, якіх і дубцом дамоў не загоніш, таму што канікулы ў школе і хочацца за тыдзень нагуляцца. Здавалася, што людзей пабольшала з аб'яўленага дня канікул, падлеткі сустракаліся літаральна паўсюль. Вось і дзве дзяўчынкі чатырнаццаці гадоў ехалі са мной разам апошняй электрычкай на Стоўбцы. Я не заўважыў, калі яны падселі. Бо закімарыў, а вочы расплюшчыў, як пачуў іх галасы. Яны размаўлялі пра спявачку Земфіру. Адна дзяўчынка сядзела побач са мной, другая — насупраць. Абедзве былі бландзінкамі з яшчэ чыстым без слядоў пераходнага ўзросту на твары ўспрыняццем свету, і мне раптам захацелася забрудзіць іх свет, апляваць і растаптаць нагамі, як клумбу з прыгожымі кветкамі. Нібы прачытаўшы мае думкі і напалохаўшыся імі, дзяўчына, што насупраць, прапанавала той, што сядзела побач са мной, перасесці да яе. Я сціснуў кулак, загадваючы ў думках застацца ёй на месцы. Дзяўчына не зварухнулася. Я выцер рукавом кропелькі поту з ілба, а затым рука мая раптам лягла на ейную джынсавую

каленку.

— Тс-с! — прыклаў я палец да сваіх губ, каб дзяўчаты маўчалі, але яны і без майго папярэджання не маглі прамовіць і слова. Тая, што сядзела насупраць, увогуле, нібыта дар мовы страціла, толькі жвавыя вочы, бы на шарнірах, цікаўна і з жудасцю сачылі за тым, што адбываецца.

Вочы маёй апаненткі мне не падабаліся. Яны нагадвалі восень, прынамсі, апалае лісце, якога станавілася шкада, а шкадаваць мне нікога не хацелася, і мая рука паднялася вышэй. Дзяўчына сядзела ні жывая ні мёртвая, баючыся паварушыцца, па ўсім відаць, упэўненая, што я маньяк і збіраюся разарваць яе на кавалкі. Я паволі прыняў руку і ўсміхнуўся дзяўчатам, намагаючыся нарадзіць на твары галівудскую ўсмешку, нейкім шостым пачуццём адчуваючы, як дзяўчына, што насупраць, злосна зайздросціць сваёй сяброўцы.

— Навошта?.. — выціскае з сябе ўладальніца восеньскіх вачэй, пазіраючы на мяне.

— Навошта што? — працягваю я ўсміхацца, усё яшчэ спадзеючыся, што падобны на Тома Круза.

— Вы — маньяк? — пытаецца яна.

— Не, горш, — адмоўна хістаю галавой. — Я — беларускі пісьменнік.

Ім абедзвюм больш няма чаго казаць. Яны расчараваліся, што я толькі пажартаваў і не адбылося прыгодаў, пра якія маглі б потым распавесці сваім каляжанкам, маўляў, з жывым маньякам сустрэліся і ўсё такое...

Я падняўся і выйшаў у тамбур пакурыць.

Не паспеў падпаліць сваю «прыміну», як у тамбуры з'яўляецца дзяўчына з позіткам апалага лісця. Хоча нешта сказаць, але штосьці яе стрымлівае. Мажліва, дым, які я выдыхаю паўз ейны твар.

— Што здарылася? — вымаўляю я.

Дзяўчына маўчыць, відаць, баіцца фразы, прыліплай да нёба слінай ды яшчэ падпёртай языком.

— Ты хочаш каханья? — пытаюся я. Дзяўчына згодна хутка-хутка хітае галавой.

— У цябе ёсць хлопец? — дапытваюся.

— Так.

— Вось і звярніся з гэтай прапановай да свайго хлопца, — раю я. — Яму будзе прыемна быць першым.

Нейкая станцыя. Цягнік спыняецца. І я лячу ўніз галавой з тамбура на асфальтаваную сцежку. Удар ніжэй пояса з боку дзяўчыны атаясамліваў сабою своеасаблівую помсту за расчараванне. Я быў упэўнены, што ейны хлопец ніколі не падзеліць з ёю ложка. Хутчэй, яго сябры.

Цягнік крануўся. Праз хвіліну яго ўжо не было чуваць. Я ляжаў на халодным асфальце, і сілы пакідалі мяне разам з крывёй з пабітай галавы і дымам «прыміны», якую я па інерцыі яшчэ смактаў».

2

Калі я прачнуўся, Насці побач не назіралася. Пра яе прысутнасць нагадвалі толькі невялікія ўмяціны на пасцелі ды цяпло, якое яшчэ не паспела тонкім струменьчыкам, нібы дым, эміграваць у столь. Краёк коўдры з таго боку, дзе спала Насця, загнуўся, нагадваючы распячатаны паштовы канверт, адкрываючы чужому позірку далікатна складзеную бялізну і скамечаны абы-як, відаць, проста кінуты на пасцель, каб пасля прыбраць, халацік. Верагодна, што Насця паехала на заняткі, хаця, дзе дзяўчына вучылася, я не меў ніякага ўяўлення, што мяне балюча ўразіла: не спытаў пра самае галоўнае. Аднак — не страшна. Усё з часам можна выправіць. Я праглынуў набеглую сліну і ўтыркнуўся ў Насціна сподняе, удыхаючы самы патаемны ейны пах.

Пакуль не прыйдзе Насця, пакуль яна не вернецца

адкуль-небудзь, таму што я не ведаў, дзе яна падзелася, каб хутчэй мінуў час чакання, я думаў напісаць сёе-тое. Паспеў націснуць толькі адну клавiшу на камп'ютары, як на мяне абрынулася столь. Разам з крэслам, сталом і камп'ютарам мяне кінула ў чорнае прадонне, якое ўсмоктвала ў сябе кожную рэч па частках, смакуючы, расцягваючы задавальненне ежай, а я ежай быць не жадаў, ды нічога не мог зрабіць насуперак. Мяне ванітавала, галава расколвалася на запчасткі, нібы гадзiннiк, кiнуты вобзем. Я яшчэ паспеў набраць 103 і прамямліць адрас, калі прадонне ўхапіла мяне за ногі і пачало ўцягваць ў свой невычэрпных крыніц шлунак.

Ачомаўся ад моцнага гiдкага болю ў патыліцы. Здавалася, што гiганцкiх памераў камар аблюбаваў маю галаву як неверагодную прысмаку і ўсадзіў свой танклявы меч у падатлівую вялую плоць, высмоктваючы па сiстэме крупiнкі мозгу. На самай справе, урач «хуткай дапамогі» ўвёў з дапамогай шпрыца ў мой мозг якісьці антыбiётк.

— Як вы прайшлі? — прамовіў я першую фразу, радуючыся, што магу гаварыць, углядаючыся ў кiрпаты малады твар урача з вялікімі акулерамі на маленькім, што кнопка, носе. Сухія танклявыя губы, крыху прыкрытыя, як сарамлівая шлёндра, пледам мяккіх пшанiчных вусоў, панура апушчаных да вугалка губ, ветліва і зычліва адказалі, што дзверы не былі замкнутымі, на шчасце, бо іх давялося б выбiваць, што і планавалася зрабіць, таму што на неаднаразовы званок у дзверы не заўважалася ніякая жыццёвая праява.

— Мы думалі, што вы проста п'яны, — дадаў другі, нiзенькі, у параўнанні з першым і маладзейшым урачом, відаць, настаўнік стажора, з добрай сеткай маршчын, як пад вачыма, так і на лысеючым карычневым лобе. Тоўстыя губы матлялі ці перакочвалі, нібы хвалю, з вугла ў вугал запалку без сярнічкі. — Але, хоць алкаголь і прысутнічае ў крыві, не

ён вінаваты ў вашым стане. Мяне зацікавіла ўмяціна з правага боку вашага чэрапа, ўмяціна цемяннай косткі, прычым даволі мяккая.

– Там на самай справе дзірка, – прамовіў я, – а пад скурай – голы мозг.

– Тады ўсё зразумела, – старэйшы перамяніў адну нагу другой. Ён сядзеў у фатэлі побач з канапай, на якой ляжаў я і сядзеў урач маладзейшы.

– Што менавіта?

– Гэты выпадак страты прытомнасці ў вас першы ці паўтараецца неаднаразова?

Мая памяць зашалацела, нібы кніга, шукаючы патрэбную старонку з патрэбным тэкстам. Такое ўжо было, прычым зусім нядаўна. Я ехаў у метро. Пад'язджаючы да апошняй станцыі, стаў адчуваць тое самае, што і перад тым сваім станам, пакуль прыехала «хуткая». Я не мог ісці, не тое што не мог, ногі не слухаліся, нібы іх зусім не было, галаву ці мозг свідравалі незразумелыя стрэлы болю і апатыі. Людзі, што праходзілі міма, здаваліся малюскамі, што вельмі павольна праплывалі праз ілюмінатар майго падводнага карабля. Апошняе, што я памятаў перад падзеннем, – моцны боль у патыліцы – вынік удару аб цэментаваную падлогу метро. Самае цікавае, што падаў я і ў першы, і ў другі раз на спіну, хоць цела хілілася ўперад.

Нейкія жанчыны і хлопцы, у якіх яшчэ засталася ў душы міласэрнасць, дапамаглі мне ачомацца, але ўсё адно стаяць, а тым больш ісці, я не мог. Двое маладых міліцыянтаў вельмі здзівіліся, што я цвярозы, а адна з жанчын, якая дапамагала мяне падымаць, аказалася ўрачом унутраных войск і паставіла першы дыягназ, пасля выклікала «хуткую»... Мне паралі не карыстацца метро з маёй траўмай, таму што пад зямлёй павышаецца ціск.

– Вам правільна паралі, – хітнуў, згаджаючыся, урач старэйшы.

— Я разумею, метро, — прамовіў я тады, — а прычым мая кватэра, ці мне і кватэрай перастаць карыстацца?

— Ну, навошта вы так? — усміхнуўся той самы ўрач. — Калі сур’ёзна, то часцей адчыняйце форткі. Прыступ паўтарыўся з-за цяжкага паветра, якім вы дыхаеце, атручанага да таго ж нікацінам.

— Мне кінуць курьць?

— Па-мойму, вас павінны былі папярэдзіць наконт цыгарэт і спіртнога яшчэ тады, калі выпісвалі з бальніцы пасля апрацоўкі раны... Тое, што вы працягваеце сваё, не прыслухоўваючыся да слушнай парады медыкаў, сведчыць не ў вашу карысць. Хто вы па прафесіі?

— Я пішу... ну... ведаеце...

— Што ж, — урач зморшчыў лоб, як бы задумаўшыся, — тады ўсё зразумела.

— Зразумела што? Гэта сказаў не я.

Трымаючы ў адной руцэ поліэтыленавы пакет з выявай бел-чырвонага пачка цыгарэт «Бонд», нечым напакаваны, у другой — зняты з пляча скураны рукзак, Насця ў расхрыстанай куртцы, у маёй фланэлевай сіняй у квадраты кашулі, з-пад якой вытыркаліся сопкі грудак без станіка, насцярожана пазірала ў вочы абодвух урачоў, якія разгублена пераміргваліся.

— Што зразумела? — паўтарыла Насця. Яна паставіла рэчы ля сценкі і прайшла ў пакой, села на другую канапу, не раскладзеную. Гузік на кашулі зверху расшпіліўся, агаліўшы белы выгін Насцінай шыйкі, акупаваны раскіданымі ветрам валасамі.

— Прабачце, а вы... — урач старэйшы прыўзняўся з фатэля.

— Гэта не мае значэння, — апярэдзіла яго Насця. — Растлумачце мне, што здарылася і чым усё можа скончыцца. Проста так, як я разумею, «хуткая дапамога» не ўламваецца ў кватэры.

— Вы ведалі пра хваробу вашага... вашага... — урач замуляў губамі і заёрзаў у фатэлі, нібы сядзеў на агні, не ведаючы, як мяне абазваць.

— ... мужа. Задаволены? — выпаліла Насця.

— Гм, — варухнуліся бровы ўрача, і ёрзаць ён перастаў, — амаль задаволены. Дык вы ведалі пра хваробу вашага мужа? Пра траўму, атрыманую, відаць, некалькі год таму?

— Мы пазнаёміліся пазней.

— А сам ён вам нічога не распавядаў?

— Дарагі доктар, — прамовіў я, — пра маю траўму не ведаюць нават бацькі...

— Вельмі дрэнна ў такім разе, — адзначыў урач. — Вы дазволіце, — спытаў ён у мяне, — калі я паразмаўляю з вашай жонкай... гм... сам-насам?

— Калі ласка.

Мне было ўсё адно, як ён будзе з ёю размаўляць, таму што Насця ніколі не была маёй жонкай, і пра што будзе весціся размова. Бясспрэчна, размаўляць яны будуць пра мяне і размаўляць сур'ёзна, але я не адчуваў сябе хворым, каб надаваць нейкаму «вобмараку» значэнне.

Урачы з Насцяй шапталіся на кухні, а я ляжаў на канапе і глядзеў у столь, па якой поўзала першая муха. Верагодна, яна вылецела з акна пасля доўгага сну, і ёй цікава ўсё, што адбываецца вакол, як і мне было, калі я толькі нарадзіўся.

Вярнулася Насця, выправадзіўшы і падзякаваўшы за ўсё «хуткай дапамозе», трымаючы ў руцэ рэцэпт з лекамі. Села на канапу, скінуўшы куртку, побач са мной і правяла рукой па маіх валасах, як па галоўцы кінутага і забытага ўсімі шчаняці.

— Ты ведаў, што ў цябе неўроз? — строга запытала яна.

— А ты жорсткая, — адказаў я, злавіўшы ейную руку з доўгімі пазногцямі колеру марской вады, злёгка сціснуў яе, Насця прыкусіла ніжнюю губку.

— Ты нічога не ведаў? — не верыла яна.

— Не, — прамовіў я і, глыбока зацягнуўшыся паветрам, нібы добрым тытунём, адзначыў: — Мне вельмі хацелася жыць, Насця, таму я набраў 103. Павер, толькі на нумар тэлефона мяне і хапіла. Насамрэч я думаў, што памёр.

— Мне не трэба было пакідаць сёння цябе аднаго.

— Ты б нічога не змяніла.

— Напэўна, але была б побач.

— Ты ідэалістка, Насця.

Мы памаўчалі. Я бачыў, як Насці цяжка размаўляць са мной. Як яна шукае словы, якія б не паранілі мяне, як набрыньваюць ейныя вочы слязьмі і дрыжаць вусны, але плакаць не адважваецца і баіцца, шкадуючы мяне. Толькі шкадаваць мяне не трэба і адпяваць раней часу таксама. Я хацеў вымавіць гэтыя словы ўслых, але тым самым мог глыбока параніць Насцю і ў дадатак пакрыўдзіць, у выніку чаго адбудзецца вывяржэнне вулкана слёз. Ударыць мяне па твары за гэтыя словы Насця пасаромеецца, а таму зачыніцца ў ванным пакоі, сядзе на край ванны і заплача.

— Чаму ты не кінеш курыць? — спытала Насця.

— Навошта? Кафка не піў, не курыў, нават гарбату з кавай не ўжываў, але неўрозу не пазбавіўся.

— Божа мой! — ускрыкнула Насця, ледзь стрымліваючы слёзы. — Адам, ты не Кафка і ніколі ім не будзеш! Чаму ты ўвесь час параўноўваеш сябе з кімсьці?..

— Я не Кафка, Насця, — згадзіўся я, — толькі хвароба, якая падкасіла, у нас з ім аднолькавая.

— Трымай, — працягнула Насця мне рэцэпт, а сама маланкава выбегла з кватэры, на хаду апранаючы куртку.

А я заплакаў.

Біў кулакамі па спружынах канапы, замаскіраваных, як салдаты, пуфам і дэрмацінам, ад свайго бяссілля, і мне не было сорамна. Упершыню я не саромеўся сваіх слёз, палюбіўшы іх, як самога сябе.

Нібы апошні кляновы ліст, на жоўтым паркеце

кватэрнай восені сіратліва ляжаў аркуш з рэцэптам маіх лекаў, які я выраніў з рук, і да яго нікому не было справы, таму што ў маю хваробу не верыў ніхто, акрамя Насці. І толькі па гэтай прычыне Насця не магла вытрываць паветра, нашпігаванае, як шампур – мясам, бальнічнымі пахамі, якія незалежна ад сябе пакінулі ўрач «хуткай дапамогі» з памочнікамі. Яна выбегла на свежае паветра і атруцілася ім, яно ўдарыла па крыві, што сачылася з падрапанага аб дзверы мезенца, які смакталі пакусаныя з размытай слязьмі памадай, вусны.

3

Насця не затрымалася доўга. Вярнуўшыся, яна шпурнула ў мяне экстракт алоэ і шклопадобнае цела, нібы бомбу, разлічваючы, відаць, каб я ўзарваўся, быццам маскоўскія шматпавярховікі. Зараз гэта модна, падрываць дамы, гуляючы ў герояў і пакутнікаў, прыдушаных і спрасаваных маналітнымі плітамі, ажыва палаючых у агні і праклінаючых тэрарыстаў. Толькі Насця была падобна зусім не на тэрарыстку, хутчэй, на русалку. Яна русалкай і ўвайшла ў маё жыццё, дакладней, заплыла. Учора. Я затрымаўся з сябрамі, якія любяць выпіць і закусіць за чужы кошт, у бары ГУМа. Мы адзначалі свята 8 Сакавіка і перамену надвор'я, якое мокрай халадэчай і ветрам свята сапсавала. Прынамсі, нам было ўсё роўна, нават горача ва ўтульным памяшканні за круглым столікам у кутку ад надыханага перагарам паветра і гучных размоў пра мужчынскую салідарнасць і жаночую логіку, якую мы адмаўлялі цалкам, бо, па нашым разуменні, у жанчын не можа праяўляцца ніякая логіка, не тое, што жаночая. А з магнітафона, наўмысна ўключанага прыгожымі супрацоўніцамі бара, чулася: «В голове ни бум-бум, малолетка дура – душой!»

Даганяцца я адмовіўся і паехаў дамоў. Першае, што мяне здзівіла, калі я адчыніў дзверы — пах. Гэта быў не мой пах, атручаны танным тытунём, паветра выпраменьвала водар апельсінавага соку, які мой арганізм не ўспрымаў і выпрацоўваў імунітэт у выглядзе алергіі. Я моцна чыхаў, каментуючы кожны чых, нібы мастацкі фільм з субтытрамі. Попельніца сустрэла мяне ідэальнай чысцінёй і ўсміхалася, як шчаслівая нявеста ў час шлюбу, калі была павінна трымаць на сабе трупы цыгарэт і попел, сустракаючы мяне гэтым, як хлебам-соллю. На маім любімым стале, побач з камп'ютарам, там, дзе павінен ляжаць непачаты пачак «Прымы», нібы дыстрофік, што звесіў ногі ў адпачынку, ляжала вільготная анучка, якой, як я разумеў, хтосьці выціраў пыл. Можа, у мяне завёўся ці завялася нейкая барабашка? А можа, я дапіўся да галюноў? Адзін мой сябар ужо ведае, што гэта такое, нават курс лячэння прайшоў у Навінках, толькі наўрад ці той курс дапамог невылечна хвораму чалавеку...

З ваннага пакоя пачуўся гук накіталт шуму вады з-пад крана. Можа, ужо канец свету? Марсіяне акупавалі Зямлю, пакуль я свята адзначаў у ГУМе? У добрых традыцыях галівудскага баевіка я падкрадаўся да дзвярэй ваннай, праз шчылінку якіх прасочвалася электрычнае святло, трымаючы ў выцягнутых руках уяўны пісталет Сцечкіна. Я адчуваў сябе Брусам Уілісам, Арнольдам Шварцэнегерам і Ван Дамам разам узятымі.

Крута распахнуўшы дзверы (дзіўна, але яны не былі замкнутымі на шпінгалет), я ўляцеў у пакой з настаўленым уяўным пісталетам на ўяўнага ворага, які па шыю сядзеў у ванне, поўнай гарачай вады і пены, і міла мне ўсміхаўся.

Я больш не адчуваў сябе галівудскім баевіком, я адчуваў сябе ідыётам, які стомлена абапёрся аб вушак і ўскудлачыў валасы ад неверагоднасці ўбачанага, таму што ў маёй ванне сядзела русалка і мылася маім шампунем.

— Здрасьце, — стомлена прамовіў я і раптам дадаў: — А што, мора ўжо асушылі?

— Што? — звонка рассмялася русалка. Яна наліла цалюткую далонь шампуню, што нагадваў сыры жаўток, і змяшала яго са сваімі мокрымі доўгімі валасамі, якія мне падаліся тонкімі злоснымі пугамі.

— Я кажу, чаму вы не ў моры? — паўтарыў я. — Ці мора для вас такое вялікае, што вы абралі вось гэтае...

— Я нічога не чую, — данеслася да мяне. Яшчэ б! Цяпер русалка нагадвала сапраўднага марсіянскага прышэльца, у мыльных пухірах і ў пене, што нагадвала своеасаблівую скуру або вопратку. На некаторы час русалка знікла пад вадой, і я ўжо спалохаўся было, ці не ўтапілася яна? Русалка — русалкай, а ўсякае бывае, можа, яна развучылася плаваць ці яшчэ вучыцца, напрыклад, рыхтуецца здаваць іспыт на сапраўдную русалку ва ўніверсітэце? Хто ведае? Можа, яна русалка-студэнтка, таму што занадта яшчэ маладая. Цікава, у колькі гадоў ім выдаюць дыплом з дазволам працаваць русалкай? У прынцыпе, яны і без дыплама працуюць, дай божа!..

Так-так, зразумела. Дакладна, яна — студэнтка, а я — нешта накшталт фальклорнай практыкі. У яе заданне да іспыту — патапіць каго-небудзь з людзей. Вядома, зараз гэты працэс камп'ютарызаваны, але ж практыка ў яе фальклорная, яна любіць даўніну і хоча ўпэўніцца ў неўміручасці занятку продкаў. Толькі ў ванне цяжка ўтапіцца. Не, вядома, калі захочаш, можаш... а ці няма там другога дна, якое вядзе адразу ў акіян?..

Тут мяне папрасілі пакінуць памяшканне і зачыніць дзверы з таго боку. Я падпарадкаваўся без лішніх слоў, сам не ведаючы, чаму, разумеючы толькі адно: тапіць мяне не будуць, і, відаць, мая русалка — не студэнтка. А шкада.

Яна выйшла праз некалькі хвілін, на хаду выкручваючы, нібы мокрую, толькі што папаласканую бялізну, валасы. Але

не хвост з залатой лускою трымаў яе раўнавагу, а стройныя прыгожыя чалавечыя ножкі з драпінкай, відаць, ад кашачых кіпцюроў, на левай каленцы, крыху ніжэй края блакітнага шаўковага халаціка, які павінен вісець у шафе на плечыках. Гэта рэч сястры, якую яна забылася ў спешцы забраць з сабой у Італію, калі ад'язджала разам з мужам-італьянцам, пакідаючы мне кватэру. Я ірвануў да шафы, расчыніў дзверцы, пустыя плечыкі торгаліся на вешалцы, як Бураціна на цвіку.

Яна не была ніякай русалкай. Яна была проста Насцяй, мокрай Насцяй, з зачасанымі назад валасамі, з кавай глыбокіх, крыху раскосых вачэй, з крыху ганарлівым носікам і капрызлівымі вуснамі. Яна была той Насцяй, якая тры дні таму пры размове са мной не паверыла ніводнаму майму слову. Гэта было на «Художниках», пад вечар, калі надвор'е не выпендрывалася, і, хоць сонца ўжо зайшло, вецер і хмары не выкарысталі яго адсутнасць. Спакойна, як сонныя вароны, яны сядзелі на правадах прысутнасці і пазіралі на нас, як мы на тэлевізар — у чаканні, калі экран засвеціцца каляровым відарысам. Я выпадкова ішоў міма, мне было па дарозе да метро, і сустрэў даўняга сябра, якога даўно не бачыў. Некалі мы разам вучыліся ва ўніверсітэце. Зрэшты, калі ўспамінаць кожнага сябра, з якім я вучыўся і з якім сустракаўся ў той або іншы дзень тыдня ці вечар, — не хапіла б ніякага часу для асабістага жыцця і кубачка кавы, якую я вельмі люблю, асабліва з цыгарэтай. Тады я піў «Крыжачок», якім пачаставаў мяне сябар і сабрат па пяры Ілля Варанкоў, які, як і заўжды, знаходзіўся ў кампаніі прыгожых дзяўчат — паэтак і актрыс, бо лічыўся лепшым паэтам, што і было насамрэч. Насця не піла. Яна курыла нейкую дамскую цыгарэту адасоблена ад усіх, седзячы на самым куточку лаўкі, і дрыжэла, хаця было цёпла, у тонкай чорнай куртцы з тканіны падобнай да ядвабу. Верагодна, ёй адной толькі не хапала цяпла, таму што яна не прымала

ўдзелу ў размове, цэнтрам якой з'яўляўся той самы Ілля Варанкоў.

Мне спадабаліся Насціны вочы і вусны ў рамцы шакаладнага колеру, які заставаўся на белым фільтры яе цыгарэты нейкім сімвалам, прынамсі, мне так падалося. А сама яна знешне нагадала Анжаліку Варум, расейскую спявачку, у лепшыя яе гады, а я на Агуціна не падобны ні кроплі.

Насця была нікім у гэтым згуртаванні талентаў і амбіцый (апошняга больш), калі не ўлічваць статус малодшай сястры Вікторыі ці проста Торы, як яе называлі сябры і сяброўкі, вядучай актрысы Тэатра кінаактора.

Я падсеў да дзяўчыны і сказаў, што сёння цудоўнае надвор'е. Яна запырэчыла. Я спытаў: чаму? Яна адказала: таму што ёй холадна і хутка заляскаюць зубы. Тады я прапанаваў сагрэцца «Крыжачком», дзяўчына прамовіла, што чакала ад мяне лепшага. Чаго лепшага? Невядома.

— З вамі цяжка весці размову, — заўважыў я.

— А я ўвогуле цяжкі чалавек, — не адмаўляла дзяўчына.

— Можна праверыць, наколькі? — па-блазенску падміргнуў я ёй. Мне было весела, таму што я прыняў колькі градусаў і таму, што трапіў у добрую кампанію. Мне хацелася развесяліць гэтую адзінокую заблукаўшую душу...

— Якім чынам? — не зразумела Насця. Вокамгненна я падхапіў дзяўчыну на рукі і закружыў на месцы. Яна змаўчала, а пасля ўзнагародзіла мяне дзвюма балючымі плюхамі і словамі, што я нявыхаваны, сапсаваны і прапашчы чалавек ды яшчэ і мязотнік. Я запырэчыў, што гэта не я, што я — беларускі пісьменнік усяго... Яна спытала маё прозвішча, пачуўшы, сказала, што ніколі не тое што не чытала, а і не чула такога.

— Што ж, — цяжка ўздыхнуў я, — вы многа страцілі. А можа, і нічога.

Я павярнуўся да яе спінай, закрурыў і пайшоў прэч.

— Стойце! — прагучаў загад, нібы стрэл. Ды толькі мне было ўсё роўна. Яна больш не аклікнула і не дагнала мяне, чаго я, у прынце, і не чакаў, а праз тры дні — такі сюрпрыз.

...Яна сядзела на канапе (на якой зараз ляжаў я), падклаўшы пад локаць падушку, падкурчыўшы пад сябе і схаваўшы пад абарону шоўку ножкі, як золата ад злодзея.

— Фі, Адам, — прамовіла Насця пасля даволі працяглай паўзы, — як смярдзяць твае вочы!

— Яны яшчэ не так будуць смярдзець, — сказаў я, — пакуль ты не растлумачыш, што адбываецца?..

— У жанчын — свае сакрэты! — адзначыла Насця. У наступны момант ейны халацік накрыў маю галаву, нібы покрыва — клетку з папугаем. Калі я сцягнуў яго з сябе, Насці на канапе ўжо не было. Яна ляжала ў ложку за шырмай, па шыю захінутая коўдрай, і чакала мяне. Але паміж намі нічога не адбылося. Я паспрабаваў пацалаваць дзяўчыну ў вусны, але яна так ушчыкнула мяне, што прапала ўсякая ахвота.

Мы ляжалі побач і проста размаўлялі ні аб чым: пра зоры, якіх амаль не бачна, пра снег і вецер, пра дождж і завіруху, пра сонца і месяц, пра дзень і ноч, пра Кафку і Вулфа... пакуль, стомленыя, не засыналі.

4

— Насця! — паклікаў я дзяўчыну, але яна не адгуклася, зачыніўшыся ў ваннай. Верагодна, пакрыўдзілася, але я не адчуваў за сабой ніякай віны. — Насця! — зноў паклікаў я. Аднак дзяўчына маўчала. Я закурыў. Дым прыемна затуманіў мазгі, якія ўжо заплеснелі бескарыснымі думкамі. Дзверы ваннай адчыніліся. Насця грацыёзнай хадою кошкі падалася да мяне. Матава-бледны твар яе захоўваў непарушны спакой, нібыта нічога не здарылася, але кава

вачэй здалася мне такой халоднай, гатовай выплеснуцца і замарозіць у імгненне ўсё жывое. Яна вырвала з маіх губ цыгарэту і зламала яе сутаргавым рухам пальцаў у попелыніцы. Незатушаны цалкам попел разгарэўся зноў і задыміў. Дым падымаўся ўгару, як ад кубачка кавы – пара, толькі вось ад той кавы, якая мне падабалася, сыходзіў далёка не пахучы парочак. Насця, відаць, пачула, як я валэндаўся з запалкамі, таму і вызвалілася дачасна з добраахвотнага пастарунка. У мяне склалася ўражанне, што дзяўчына прыняла блізка да сэрца маю хваробу, бліжэй, чым я сам. Нашы позіркі, што сустрэліся, нібы два мячы ў бойцы, застылі ва ўпартай рашучасці і асабістай праваце, моцна самкнёныя вусны пакуль адмаўляліся ад ролі пасрэднікаў.

Насця першаю апусціла вочы, якія адразу пацяплелі, і я прыкмеціў ледзь заўважны, як ад цыгарэты, дымок.

– Табе нельга курыць, – стомлена прамовіла яна і села побач, узяла маю галаву ў свае цёплыя рукі з доўгімі нервовымі пальцамі.

– Я ведаю, – згадзіўся я, абняўшы Насціны рукі сваімі, з жоўтымі ад цыгарэт пальцамі.

– Тады навошта?..

– Зразумей, што хутка, ні з таго ні з сяго, нічога не робіцца, – патлумачыў я. – Як бы я не хацеў, вось так адразу ніколі б не кінуў курыць. Ды й навошта? Як ні банальна гучыць фраза, што Адам без цыгарэты – не Адам, – гэта праўда.

– Гэта глупства.

– Магчыма. Толькі іначай не атрымаецца. І хопіць пра гэта. Я не збіраюся пакуль на той свет. Куды ты знікла раніцай ды яшчэ ў маёй кашулі?..

Насця гладзіла мае валасы і не спяшалася з адказам. Мажліва, яна яго сачыняла, толькі я не хацеў чакаць, пакуль той адказ сфармулюецца ў звязны тэкст. Я вызваліўся з Насціных пяшчотных рук і падняўся з канапы...

Учорашнія Насціны намаганні разбіліся, бы аб сцяну гарох. Яна хацела ведаць пра мяне ўсё, толькі ўсё пра сябе не ведаў нават я сам.

— Навошта табе мая біяграфія? — пытаўся ў яе. — Няўжо нешта з гэтага зменіцца ў свеце? Стабілізацыя эканомікі ці ўсе народы раптам спыняць войны, зразумеўшы, што на працягу двух тысяч гадоў займаліся глупствам, і палюбяць адзін аднаго навечна? Не.

— Я пра цябе зусім нічога не ведаю, — цягнула сваё Насця, — акрамя самага горшага.

— Тым лепш, — падсумаваў я. — У цябе ёсць магчымасць да гэтага горшага лепшае прыдумаць. Мы можам фантазіраваць разам.

— Баюся, у мяне не атрымаецца, — прызналася Насця. — Калі я пачну фантазіраваць, — не хопіць часу, каб усё некаму выслухаць, калі я буду распавядаць, ні паперы, калі нешта запісваць.

— Затое ты паб'еш рэкорд Томаса Вулфа.

— Зараз так ніхто не піша. На тоўстыя кнігі няма ні грошай, ні часу, каб іх купляць і чытаць.

— А ты запісвай на касету. І ніякіх праблем. На касету ці на дыск можна запісваць бясконца.

— Мяне палічуць вар'яткай і ўпякуць у Навінкі, — усміхнулася Насця.

— Я цябе буду наведваць па выхадных.

— Сумняюся.

— Чаму? — не зразумеў я. — Не такія я ўжо і дрэнны чалавек...

— Не з гэтай прычыны. — Насця таямніча прымружыла вочы. — Месца ў Навінках хопіць і для цябе. Нашы палаты будуць знаходзіцца насупраць.

— Не, — запярэчыў я. — Мяне ў вар'яты ты не запісвай. Я-то пры чым?

— А пры тым, што людзі, якія праслухаюць хаця б

частку майго трызнення, запісанага на касету ці на дыск, зацікавяцца асобай, пра якую я распавядала, і будуць шукаць і пытацца адзін у аднаго, што ж гэта за чалавек такі з нестандартнымі паводзінамі і філасофіяй жыцця? Запросьця дасье з усіх устаноў, дабярўцца да інтэрнэту і вылічаць, што чалавек гэты — Адам, беларускі пісьменнік, якога толькі за адзін род дзейнасці неабходна ізаляваць ад грамадства, пакуль яно не захварэла на тую ж хваробу, што і вышэй названы чалавек. Яны пазвоняць у дзверы тваёй кватэры, ты не адчыніш, таму што будзеш заняты... За адзін толькі твай занятак яны без размоў апануць на цябе смірыцельную кашулю і як самага буйнага вар'ята павязуць у машыне з закратаванымі вокнамі пад эскортам пяці велізарных медбратоў.

Я з цікавасцю выслухаў Насціну гіпотэзу, але дазволіў сабе заўважыць, што яны ніколі не дазнаюцца аб тым, што я беларускі пісьменнік, таму што ў мяне няма ніводнай кніжкі, а часопісы такія людзі не чытаюць.

— Ты забываеш, што я назвала інтэрнэт, — абязброіла мяне Насця, але я не здаваўся і сказаў: нават калі яны даведаюцца, што я беларускі пісьменнік, каму яны больш павераць? Беларускаму пісьменніку ці голасу на касеце або дыску, што належыць невядома каму? На самай справе, на голасе ж не напісана, хто яго ўладальнік, да таго ж я буду абараняцца...

— Ты не зможаш і пальцам паварушыць, — зноў «апусціла» мяне Насця, — таму што на табе будзе смірыцельная кашуля.

— Дык што? — проста, каб штосьці сказаць, бо слоў я ўжо не знаходзіў, нібыта яны закаціліся, як капейкі, пад ложка да самай сценкі, дзе шмат павуціння і павукоў, сказаў я.

— А тое, што палаты нашыя будуць насупраць, — нібы прысуд, вынесены суддзёю, прамовіла Насця, — будзь

упэўнены. А калі сур'ёзна, — прамовіла пасля, — можаш мне нічога не распавядаць, я ўсё адно дазнаюся.

— Якім чынам? — мне ўсё ж такі было цікава, асабліва тое, як яна здолела трапіць у маю кватэру, не маючы ад яе ключоў і не ведаючы, дзе я жыву? За сябе я не мог адказваць. Раней ці пазней я выбалбатаў бы ўсё пра сябе, толькі слухай, але не зараз, калі ўсё так ненадзейна і туманна, бы ў адкрытым акіяне, а на табе толькі выратавальны круг і колцамі вакол — акулы.

— Табе скажы! — усміхнулася Насця. — Калі-небудзь сам даведаешся.

— Калі-небудзь — гэта калі?

— Калі-небудзь.

Мы ляжалі ў адным ложку, на адной падушцы, укрытыя адной коўдрай, пры святле вісячай лямпы, толькі займаліся не адным. Насця выводзіла нейкія ўзоры на тварах Ван Дама і Бандэраса (таксама, як і халацік, пакінутых сястрой на сценах) указальным пальчыкам. Магчыма, малявала ім вусы або бароды, або і першае, і другое разам, а магчыма, пацалункі, сляды ад памады мностваў прыхільніц. Я, лежачы на жываце і ўтыркнуўшыся тварам у падушку, нібы ў пясок, глытаў сліну і час ад часу шморгаў носам, дзейнічаючы тым самым на нервы Насці, але нічога змяніць не мог. Прастуда не выбірае час і не пытаецца, калі ёй можна прыйсці ў госці. Як вайна, яна ўрываецца ў жыццё і здароўе чалавека неспадзявана і імгненна.

— У цябе было шмат жанчын? — раптам спытала Насця.

— Шмат, — не задумваючыся, адказаў я.

— Я ведала, што менавіта такім і будзе твой адказ, — задаволена усміхнулася Насця. — І з усімі ты спаў? — спыталася.

— Ні з адной, — зноў не задумваючыся, адказаў я.

— Гэта як? — відаць, мой адказ здзівіў яе. Насця павярнулася тварам да мяне, і зараз мы дыхалі адно адному

ў твар, удыхаючы пах кожнага асабіста, ад чаго кружылася галава і хацелася большага, чым проста ляжаць і займацца абы чым, толькі не тым, чаго абое жадаем з нечуванай прагай, але не можам сабе дазволіць вольнасці. Не можам разняволіцца і адпусціць тармазы, бы ў аўтамабілі, адначасова, як у матацыкле, завёўшы матор, выціснуць на счашленні ўсё мажлівае.

— Мяне з кожнай хапала толькі на некалькі дзён, — тлумачыў я. — Мы не паспявалі дабегчы ці дабрысці да ложка. Я іх выкарыстоўваў як удзячных слухачак, рэкламуючы самога сябе, упіваючыся ўвагай да сябе такіх прыгожых дзяўчат, на якіх заўсёды азіраюцца міма праходзячыя хлопцы і зайздросна думаюць: «Во пашэнціла казлу...» Калі мой запал высыхаў, як крыніца, мне ўжо нецікава было з той, каму я ўсё распавёў, ды й не было аб чым з ёю больш гаварыць, я пераносіў свой позірк на іншую, і паўтаралася тая ж карціна.

— А яны не біліся паміж сабой?

— Не, дзякаваць богу.

— Ты хочаш сказаць, што мне пашанцавала? У наш век знайшла адзінага на ўвесь свет дарослага чыстага чалавека?!

Колькі часу мы глядзелі адно адному ў вочы. Насця не верыла мне, а паверыць у праўду мною сказаных слоў ёй вельмі хацелася, як хацелася ўведаць, што ў маіх думках, ці сапраўды я адношуся да яе з пяшчотай і каханнем, ці прытвараюся. Я не баяўся ейнага позірку, не баяўся патануць у топкай багне разлітых кавай вачэй, таму што, як ніколі ні з кім, з ёю быў шчырым. Я казаў праўду, што здаралася вельмі рэдка. Ды я і не маніў ніколі, проста праўду трэба было шукаць на задворках і завулках слоўных вуліц і кварталаў. Насця паверыла, спадзяюся, бо сказала, што ГЭТА менавіта і хацела пачуць ад мяне, хоць штосьці праясніла для сябе. А мне чамусьці нясцерпна захацелася есці; галодныя спазмы страўніка выконвалі ледзь не

сімфонію Шастаковіча, патрабуючы ежы, толькі дома ў мяне нічога не было. Апошнюю тушонку мы з Насцяй даелі перад тым, як я прыняў лекі, і пасля таго, як пакурыў. Я адчуваў сябе так, быццам, калі чаго-небудзь не з’ем у бліжэйшы час, – памру. Пра сваю бяду я распавёў Насці.

– Есці сярод ночы? – здзівілася яна. – А ты не можаш патрываць да раніцы?

– Не магу. Арганізм патрабуе, не чуеш?

Быццам у доказ, у страўніку пачуўся паланэз Агінскага, прычым Насця пагадзілася, што гэта быў менавіта паланэз і менавіта Агінскага.

– У мяне дома ёсць макароны, – прамовіла яна. – Калі хочаш, можам паехаць.

– А бацькі? – спытаў я. Зрэшты, бацькі мяне не хвалявалі, я проста так спытаў, дзеля прыліку, таму што згадзіўся ехаць з першых яе слоў. Ды Насця запэўніла мяне, што бацькі ў камандзіроўцы і прыедуць толькі ў нядзелю, а Торы – у Варанкова, да таго ж у іх хутка выселле.

Апранаючыся, я зноў спытаў Насцю пра тое, што мяне турбавала, у прыватнасці, ці ёсць у яе сала?

– Знойдзем, – запэўніла яна.

Апрануўшыся, абуўшыся, я здзіўлена пазіраў на Насцю, якая сядзела на ложку, хутаючыся ў халацік, і ціха смяялася.

– Што такое? – не зразумеў я.

– Ты падумаў, на чым мы паедзем? Я не надта блізка жыву, каб датапаць на сваіх дзвюх, – прамовіла Насця.

– На тралейбусе, вядома. – Я зусім забыўся, што зараз ноч і нёс нейкую бязглуздыцу, а Насця не пераставала смяяцца. Мяне, як мне здавалася, ейны беспрычынны смех раздражняў.

– Чаго ты смяешся? – пытаўся я. – Давай разам пасмяемся...

– Тралейбус ажно да пад’езда падкоціць, містар Адам? – працягваючы смяяцца, сказала дзяўчына.

Тады я дапяў прычыну ейнага смеху і ўсміхнуўся сам.

— Трэба выклікаць таксоўку, — прамовіў я. — Толькі грошай у мяне няма.

— Твае праблемы, — усё яшчэ смяялася Насця. — Ды я жартую, — прамовіла пасля, — выклікай.

Насця зноў апранула маю кашулю і мае джынсы, таму што ў ласінах, у якіх прыехала да мяне, па такім надвор'і можна памарозіць усё, што заўгодна. І заміж ейнай куртачкі я даў ёй сваю скуранку, сам апрануў плашч. Насця яшчэ начапіла маю бейсболку і шакіравала сваім выглядам таксіста, але варта ёй было толькі ўсміхнуцца, як таксіст — сталых гадоў сіваваты мужчына з живоцікам ад ужывання піва — таксама расплыўся ва ўсмішцы, паказаўшы свае рэдкія жоўтыя пракураныя зубы.

Мы забраліся на задняе сядзенне, а таксіст наўмысна для нас уключыў радыё, па якім якраз спявала Анжаліка Варум. Насця пачала падпяваць спявачцы ў прыпеве. Таксіст прыглядаўся да Насці і прыслухоўваўся, пасля абярнуўся да нас, тым самым ледзь не перакуліўшы машыну ў кювет, таму што прызнаў у Насці вядомую спявачку.

— Вы — гэта... вы? — здзіўлена спытаў таксіст, пераводзячы позірк і тоўсты ўказальны палец з абгрызеным пазногцем з Насці на прыёмнік. Насця толькі згодна хістала галавой.

— А як жа Лёнік? — зноў запытаў ён, утаропіўшыся ў мяне. — Хаця... маўчу-маўчу. Справа маладая...

Усю далейшую дарогу ён не закрываў рота і ўсё паўтараў, што заўтра раскажа таварышам, як вёз вядомую зорку расейскай эстрады, і ніводзін не паверыць. Каб паверылі, Насця з задавальненнем дала яму аўтограф і нават напісала колькі слоў у ягоным нататніку, калі мы прыехалі.

— Эх, Лёнік, Лёнік... — чулі мы, падыходзячы ўжо да дзвярэй пад'езда Насцінага дома. — Лёс у нас такі...

Апошнія словы загнушыў заведзены матор машыны.

Мы, апынуўшыся за дзвярыма пад'езда ля выкліканага ліфта, далі волю смеху, які разбіраў нас яшчэ ў машыне. Насця хапалася за жывот і, сагнуўшыся, хадзіла туды-сюды каля ліфта, я, прыхіліўшыся да сценкі, аб'ехаў па ёй уніз, на кукішкі, і закашляўся ад смеху.

Смех смехам, але я хацеў есці. Мы не вінаватыя, што таксіст палічыў Насцю за Анжаліку Варум, а мяне — за шчаслівага суперніка Агуціна. Насця не вінаватая ў тым, што падобна на спявачку, я не вінаваты ў тым, што не падобны на Агуціна. Ва ўсім вінаваты мой страўнік, які зараз выконваў мелодыю песні «Февраль», якую спяваюць Агуцін з Варум, і ліфт, які, як высветлілася, не працаваў, і нам давялося пешшу ўзыходзіць на пяты паверх.

Як толькі мы зайшлі ў кватэру, Насця запіхнула мяне, як кнігу ў шафу, на кухню, забараніўшы пад страхам смерці выходзіць, асабліва заходзіць у ейны пакой. Праўда, я нікуды і не збіраўся выходзіць з кухні. Знайшоў невялікую каструльку, наліў у яе вады з-пад крана і паставіў на газ; сеў на зэдлік каля акна, крыху адсунуўшы стол, каб пралезлі ногі, і стаў чакаць, пакуль вада закіпіць і Насцю з макаронамі.

Нібы красуня з галівудскага блакбастара, у адной белай камбінацыі, што аблеплівала цела, быццам гумай, Насця з'явілася ў калідоры, які вёў як на кухню, так і ва ўсе пакоі (іх было тры). Камбінацыя ледзьве закрывала клубы і давала магчымасць насалодзіцца выглядам пругкіх апельсінавых грудак.

Насця села насупраць, паклала локці на стол, паглядзела на мяне, потым дастала з палічкі нада мной нейкі нумар «Плэйбоя», разгарнула на патрэбнай старонцы і падсунула бліжэй да мяне, каб я ўважліва разгледзеў тое, што там было адлюстравана.

— Ты можаш паўтарыць часопісную рэальнасць прама зараз, — таямніча прашаптала яна.

— Ведаеш, я як-небудзь пасля, — прамовіў я, уволю наглядзеўшыся на вэрхал у часопісе з каляровымі фотаздымкамі.

— Як хочаш, — так жа таямніча адказала яна і паклала часопіс на месца.

Закіпела вада. Я ўсыпаў макароны з пакеціка, што падала мне Насця, размяшаў іх і пасаліў.

— Я заўважыла, ты любіш шаўковыя рэчы, — прамовіла Насця. Яна сядзела насупраць мяне, не змяняючы паставы.

— І што з таго? Выкшталцонасць падабаецца не толькі дамам. А я ўсё жыццё марыў спаць на шоўку і шоўкам накрывацца, — адказаў я. — Толькі не давлялося пакуль.

— А халацік? Ты яго апранаў?

— Не мой фасон. Да таго ж, шоўк глядзіцца і пасуе жаночаму целу. Можна сказаць, што толькі на жаночым целе мне шоўк і падабаецца. Дарэчы, у беларускай мове ёсць слова нашмат прыгажэйшае, але з тым жа значэннем — ядwab.

— Што ж, — сказала Насця, — сёння цябе чакае ядwab і не толькі... — Таямніча падміргнула.

Пакуль мы абмяркоўвалі асабістыя густы, макароны зварыліся. Насця хацела ўжо выліваць ваду, але каструльку я ў яе адабраў, апёкшы руку пры гэтым. Ні ў якім разе ў страве, якую я гатаваў, нельга выліваць ваду.

— Нясі сваё сала, — распарадзіўся я, нібы дома.

Нарэзаўшы сала, я ўкінуў яго ў каструльку, затым кубік «галіны-бланкі» і ўсё размяшаў. Цяпер патрабаваўся час, каб страва адстаялася, вада ўвабралася ў макароны.

— Пакуль дачакаешся, калі твая беліберда адстаіцца, можна памерці, — закапрызіла Насця і дадала: — А ты ўпэўнены, што гэта можна есці?

— Яшчэ як, — запэўніў я. — У інтэрнаце, калі я быў студэнтам, гэта была наша ўлюбёная страва.

— У такім разе... — Насця ўзяла лыжку і загрузкала ёй аб

вугал стала, з нецярпеннем чакаючы, калі я скажу «дабро».
— Ціха! — Раптам спыніла сябе і паклала лыжку, не, не паклала, адшпурнула, як гнілы яблык, з якога паказалася галава чарвячка ў кепцы з тварам каўказскай нацыянальнасці і прамовіла «Слушай, абдына, да?»

— Што такое? — занепакоіўся я, трывожна прыслухоўваючыся да ночы, якая афрыканскім азадкам намагалася выціснуць вокны.

— Чаго ты спалохаўся? — засмяялася Насця. Відаць, у мяне сапраўды быў спалоханы твар, таму што я насамрэч падумаў, што здарылася нешта сур'ёзнае. — Я проста ўспомніла, што ў нас ёсць віно. Будзеш?

— Чаго ты пытаешся? — Ад колькі кропелек спіртнога я ніколі не адмаўляўся, але гэта не азначае, што я алкаголік.

— Праўда, яно самаробнае, — гаварыла Насця, вымаючы пляшку з драўляным коркам са сценнай шафачкі. Краем вока я заўважыў, што адной пляшкай самаробнага віна запасы Насцінага бацькі не абмяжоўваліся. Там стаялі і гарэлка, і каньяк. Добры, відаць, піток...

Насця адкаркавала бутэльку сама і сама ж разліла віно па фужэрах, якое мы смакавалі разам з макаронамі. Было так смачна, што здавалася, нічога смачнейшага не піў і не еў ніколі. Нарэшце мой страўнік супакоіўся і заснуў Сцяпашкаю з перадачы «Добрай ночы, малышы!».

...Насцін пакойчык быў невялікі. Там стаяў ложак, пісьмовы стол, на сталі — камп'ютар з прынтарам, крэсла-вярцёлка, вялізная дубовая шафа, сцены абклеены ружовымі шпалерамі з пацалункамі. Кніг было мала і ў асноўным паэзія: Ахматава, Цвятаева, Хадасевіч, Блок, Верлен, Рэмбо, Бадлер, Апалінэр, Лорка, По, Кітс, Эліат, Уайлд, Ясенін, Морысан, Цой, К. Вараб'ёў — «Забіты пад Масквой». На пісьмовым сталі ляжала адкрытая на 189-й старонцы кніга. Я адгарнуў фарзац: У. Барроўз — «Мяккая машына». Цікава-цікава...

— Ты доўга яшчэ? — нецярпліва вымавіла Насця. Яна ўжо ляжала пад коўдрай, чакаючы, пакуль я распрануся. Я, між тым, быў зацікаўлены падборам кніг на паліцах. Седзячы на ложку, аслабаніўшы адну нагу з джынсаў, я спытаўся, адкуль у яе Барроўз, таму што імя апошняга з шэрагам паэтычных імён ніяк не стасавалася. Іх немагчыма было параўнаць...

— Гэта Варанкоў даў пачытаць, — сказала Насця. — Барроўз — яго любімы пісьменнік.

— І як ён табе? — вызваліў я другую нагу.

— Я ўжо другі месяц чытаю, — адказала Насця. — Мне нават у рукі кнігу браць агідна.

— Ясна. Далей можаш не распавядаць.

— А ты чытаў?

— Чытаў.

— І...

— Што і?

— Твае ўражанні?

Я крыху падумаў і сказаў:

— Вярні кнігу Варанкову і болей не чытай яе. Насця адварнулася да сценкі.

Я павесіў джынсы на крэсла.

— Выключы святло, — прамовіла Насця ў сценку. Гук атрымаўся, нібы з трубы. — Але спачатку ўключы магнітафон.

— Якую касету? — падышоў я да падаконня, на якім пузаціўся прайгравальнік.

— Там ужо ўсё пастаўлена, — нервова прамовіла Насця. — Націсні «плэй» і выключы святло.

Я націснуў на «плэй», апарат запрацаваў, але дынамікі маўчалі. Разгублены, я павярнуўся да Насці. Яна перавярнулася на живот, падтрымліваючы галаву рукамі, локці танулі ў вораху шоўка, нібы ў зыбучых пясках.

— Усё нармальна, — усміхнулася яна, аблізнуўшы вусны

язычком, нібы ласка. — Хадзі да мяне... Выключы святло... Я хачу сказаць, што даўно не дзяўчынка...

— Можаш не тлумачыць, я даўно гэта зразумеў.

Нечакана мяне аглушыла вельмі моцная і цяжкая музыка, я ажно падскочыў. Гэта быў Курт Кабэйн.

— Ты ведаеш, як гэта робіцца? — намагаючыся перакрычаць музыку, пракрычала мне ў вуха Насця.

— Здагадваюся, у кіно бачыў... — прашаптаў я сам сабе.

... У тую ноч Насця спярша, нібы настаўніца, праверыла на што здатны я, пасля вучыла мяне ўсяму таму, што ведала і ўмела сама. Толькі пад раніцу мы заснулі. Прачнуўся я тады, калі сонца ўдарыла па вачах, нібы пугай. Насці побач не было. Відаць, яна ўжо прымала душ. Мне да млосці захацелася курыць. Я ўціснуўся ў джынсы і зайшоў на кухню. Адкрыў фортку і запаліў «прыміну».

З клазета пачуўся характэрны гук зліўнога бачка, дзверы адчыніліся. Падцягваючы спартыўнае сіняе трыко з белымі лампасамі, на мяне глядзеў вусаты, што Сталін, дзядзька з голым торсам і татуіроўкай на плячы ў выглядзе змяі і кароны.

— Курыць у хаце нават я не дазваляю сабе, — прамовіў дзядзька. — На лесвічнай пляцоўцы — калі ласка.

Гэта быў Насцін бацька, не іначай. Яна гаварыла, што ён у камандзіроўцы, і я, як той дурань, спытаўся:

— Вы толькі што вярнуліся?

— Адкуль? — не зразумеў Насцін бацька.

— З камандзіроўкі...

— Я толькі што вярнуўся з прыбіральні, а гэта не адно і тое ж, — сказаў Насцін бацька і рэзка змяніў тэму. Ён паведаміў, што Насця пакінула мне цыдулку і дадаў ад сябе, што я доўга спію. На маё пытанне, дзе сама Насця, яе бацька рассмяўся мне ў твар і адказаў, што я, калі яшчэ буду так доўга спаць, прасплю ўсё на свеце.

5

– Я буду жыць доўга-доўга! Бачыш, якая ў мяне лінія жыцця на далоні? Пад дзевяноста, калі не болей. Прыгожай бабулькай, у коле шматлікіх унукаў і праўнукаў, я буду сядзець у крэсле і вязаць ім швэдары, шалікі і рукавічкі. Ану пакажы сваю далонь!.. Ведаеш, тваё жыццё кароткае будзе...

– Як перадсмяротны хрып?

– Не, як песня цыгарэты.

6

Насця вучылася на трэцім курсе ва ўніверсітэце замежных моў на італьянскім аддзяленні. З цыдулкі, пакінутай ёю, я даведаўся, што пасля заняткаў яна, бліжэй да вечара, адразу прыедзе да мяне. Гэта радавала, але і засмучала адначасова, бо паміж днём і вечарам я не ведаў, куды сябе падзець. Ды нядоўга думаючы, рушыў на Захарава, па дарозе мяркуючы завітаць да выдатнага прэзіяка Андрэя Федарэнкі, які працаваў у часопісе «Полымя». На жаль, паразмаўляць з ім не ўдалося, бо, як мне паведамлілі, Андрэй узяў адпачынак і з'ехаў разам з жонкай на Гомельшчыну. Нічога іншага не заставалася, як ісці ва ўніверсітэт замежных моў, які насупраць рэдакцыі, не таму, што ён быў побач, а таму, што захацелася есці, а, як вядома, любая навучальная ўстанова мела свой буфет.

Я ўзяў кавы і нейкія незразумелыя булачкі чырвонага колеру. У прынцыпе, кава таксама не была кавай, але гэта ўжо дэталі. І я піў каву, не адчуваючы ні смаку, ні задавальнення, нібы жуйку жаваў, з якой даўно ўцёк сок. Я ні аб чым не думаў, але не заўважыў, як да мяне падсеў Андрэй Шакель – мой даўні сябра, ён працаваў тут. Андрэй паклаў свой берэт на столік, расшпіліў скуранку і пазіраў на мяне глыбока пасаджанымі блакітнымі вачыма з-пад навесу

броваў.

– Ты што, муху праглынуў? – спытаў ён толькі таму, што не любіў маўчаць. Увогуле, Андрэй называў сябе «артыстам гутарковага жанру» і падпрацоўваў ды-джэем на «Радые-стыль».

– Што? – нібы з таго свету, незразумела зірнуў я на яго.

– Па-першае, спачатку павітацца трэба, – упікнуў Андрэй, – а пасля ўсё астатняе...

– У цябе ёсць нейкія прапановы? – абыякава спытаў я, таму што ўсе прапановы Шакеля я ведаў, як свае пяць пальцаў. Зараз ён пакліча мяне ў бар, што на другім паверсе ГУМа, за мой кошт. Я не памыліўся і адразу папярэдзіў, што грошай у мяне няма.

– Я частую, – ляпнуў ён мяне па плячах.

– Ты разбагацеў? – не паверыў я.

– Амаль. Дзядзька даслаў з Тамбова грошы. Зразумела! Калі дзядзька насамрэч даслаў грошы, значыць, Шакель і сапраўды багаты. Пытанне, наколькі?..

– Ідзеш? – зірнуў ён скоса на мяне.

– А куды я падзенуся?..

Не паспеў я вылезці з-за століка, як позірк зачачіўся за мае ж джынсы, апранутыя на Насці, што стаяла метрах у дзесяці ад нас і міла размаўляла з яшчэ адным маім сябрам, які праз некаторы час ахрысціць мяне «сябрам у двукоссі», – Сержам Мінічам. У адрозненне ад Шакеля, які літаратурай не займаўся ніколі, толькі чытаў, Серж спрабаваў сябе і ў паэзіі, і ў драматургіі, зараз паспяхова аб'язджаў прозу малой формы. Маючы несумненны талент літаратара, Мініч усё адно пісаў дрэнна. Ён не разумеў, ці не хацеў разумець, што піша дрэнна, і працягваў у тым жа духу. Можа, ён і добра пісаў, я не ведаю, толькі мой пункт погляду на яго творчасць быў адмоўны. Колькі я не раіў яму паболей чытаць, ён ніколі не слухаў і казаў, што я ад

зайздрасці так кажу. Добра, хай пацешыцца, можа, я і сапраўды зайздошчу яму?..

Усміхаючыся ў свае кашачыя вусы, паядаючы Насцю крумкачынымі вачыма, Серж перамінаўся з адной крывой нагі на другую, слухаў, відаць, з вялікім задавальненнем Насцін голас. Менавіта голас, а не тое, што тым самым голасам прамаўляла дзяўчына. Я ведаю, што Насцю немагчыма зразумець, затое голас ейны так заварожвае і замаражвае, што адмарозіць здатны толькі ейны ж смех, вельмі падобны на д'ябальскі.

— Ты чаго застыў? — спытаўся ў мяне Шакель.

— Ды так... — махнуў я рукой. — Пачапалі.

Я яшчэ паспеў угледзець, як Серж пацалаваў Насцю. Дзякуй богу, я яшчэ быў не п'яны, іначай наламаў бы дроў. Я проста прайшоў міма, прыкусіўшы губу. Яна мяне не заўважыла, таму што пасля пацалунку я пачуў той самы незабыўны ейны смех. Ёй было весела з Мінічам? А яму... часу не хапае на занятках гутарыць са студэнткамі, знаёмчы іх з гісторыяй айчыннай літаратуры, што ён клеіцца да іх у вольны час?.. Я не раўнівы, але да такой ступені захацелася напіцца, каб пасля даць волю рукам, каб крышыць і ламаць усё на сваім шляху.

Кропелька крыві скочыла, нібы ваверчання, на падлогу, затым — другая, трэцяя... Я быў падобны на вампіра з пакусанай губой, з якой цякла кроў.

— Мікола, ты б гэта... — павярнуўся Андрэй да мяне, — памыў бы як-небудзь свой фэйс, а то ўвесь народ напалохаеш.

— Сумняюся, — злосна сплюнуў я кроў на падлогу, — наш народ ужо нічога не баіцца.

— Ну, усё адно непрыгожа ў такім выглядзе з'яўляцца ў грамадскім месцы...

— А хто сказаў, што я менавіта ў такім выглядзе з'яўлюся ў тваім паршывым, непрытульным бары, дзе нават курыць

нельга!..

Я не ведаў, што са мной адбывалася. Дакладней, я разумеў, што злую і злосць утаймоўваю на ні ў чым не вінаватым Андрэі, ды нічога не мог з сабою зрабіць... Кроў я не змыў. Размазаў рукою па твары, як індзеец, затым абсліненымі пальцамі абціраў. Андрэй толькі паціснуў плячыма. Гэта самае меншае, што ён мог зрабіць, і бяскрыўднае, таму што яму хапіла розуму і пакруціць пальцам ля скроні, прынамсі, маёй.

На метро мы хутка даехалі да «Кастрычніцкай». Не люблю метро. За тое, што дыхаць няма чым. Такое адчуванне, што жывым замураваны пад зямлёй, ды і таўкатня гэтая... штурханіна... На злом галавы людзі пруща ў вагоны, не даючы іншым выйсці, а пасля сварачца. Дарэчы, у такой цясноце вельмі зручна забіць чалавека пры дапамозе ўкола. Ніхто не заўважыць, а мёртвы чалавек яшчэ будзе стаяць. Ён грукнецца пазней, як манекен, і па ім пройдзе натоўп і нават не абвернецца, каб паглядзець, на што наступіў. Падумаеш, адзін чалавек «капыты адкінуў». Адным меней, адным болей... Нехта спажыве больш паветра заміж яго...

А ў бары было душна. Што ў метро, што ў бары — усё адно. Да таго ж, і месцаў, як заўсёды, вольных не назіралася. Хаця не, Андрэй заўважыў, як з вуглавога століка ля самай сценкі прабіраліся да выхаду дзве парачкі, і ён ламануўся, пакуль не занялі, да аслабоненага месца, кінуў на крэсла сумку, куртку павесіў на спінку. Я не стаў распранацца, хоць было душна. Мяне калаціла, як у ліхаманцы, а перад вачыма стаяла Насця з запракінутай назад галавой і залівіста смялася з мяне, трымаючы пад руку Мініча, які таксама пасміхаўся. Я моцна бразнуў кулаком па століку. Цудам не разбіліся пустыя пляшкі з-пад піва, пакінутыя нашымі папярэднікамі. Яны падскочылі, як салдаты на плацу, і скаціліся, пхаючы адна адну, нібы наперагонкі, баючыся

некуды спазніцца, на падлогу, пад ногі мне гранатамі. Пластыкавыя сподкі са скамечанымі трохвугольнікамі сурвэтак не зварухнуліся з месца, нібы былі прылепленыя, а шклянку з нявыкарыстанымі сурвэткамі я паспеў утрымаць і паставіў на месца.

Шуму я нарабіў.

Абслугоўваючы персанал прыгразіў выклікаць ахову. Андрэй супакоіў усіх сваім языком, аб нечым «грузячы», а пасля пытаючы, ці ёсць халодная гарэлка? У рэшце рэшт, якая розніца, халодная яна ці цёплая, усё адно — гадасць, якую чамусьці з задавальненнем п'юць. Не ведаю, як Андрэю, а мне без розніцы...

— Ты чаго буяніш? — паставіў Андрэй дзве шклянкі па сто грамаў гарэлкі на стол.

— Прабач, я не хацеў, — выціснуў з сябе.

— Ты не ў мяне прабачэння прасі, а ў тэхнічак, што тут прыбіраюць.

Андрэй зноў адышоў. Відаць, за рэштай. Я падняў пляшкі і аддаў іх прыбіральшчыцы, якая нават стол выцерла вільготнай анучкай, хоць ён і быў чысты. Яна не крычала і не сварылася на мяне. У ейным позірку я заўважыў толькі спагаду і разуменне, маўляў, з кім не бывае.

Андрэй вярнуўся з двума пластыкавымі стаканчыкамі, у якіх была празрыстая вадкасць з бурбалкамі.

— Гэта што, мінералка? — спытаўся я.

— Джын-тонік, — адгукнуўся Андрэй. — Ты б хаця дапамог мне ці што, — прамовіў пасля. Я падняўся, каб дапамагчы, але ён пасадзіў мяне назад: — Сядзі ўжо, гора!..

Андрэй яшчэ прынёс два гарачыя бутэрброды з каўбасой на пластыкавым сподку, тады ўжо сеў.

— За што п'ем? — падняў я шклянку, разглядаючы праз яе адным вокам свой палец, які набыў нечуванья памеры і нагадваў удава. Калі я перастаў разглядаць яго праз шклянку, ён быў ужо звычайным пальцам, тым, якім

паказваюць «фак», а затым за гэты паказ атрымоўваюць у лыч, праўда, вельмі рэдка, гледзячы на каго нарвешся...

— За што, за што? — перадражніў Андрэй. — Крыўдзіш ты мяне. За нас, за каго яшчэ?

Выпілі з тым разлікам, што налітыя сто грам расцягваем на тры заходы, запілі джын-тонікам, які меў пах лесу, дакладней, елкі, паадкусвалі бутэрброды. Я ледзь не ўзвыў ад нечаканага болю. Бутэрброды былі гарачыя, і я апёк свежую рану на губе.

— Асцярожней трэба быць, — адзначыў Андрэй, тады спытаў: — Чаго такі змрочны?

— Ды нічога, — адмахнуўся я. — Так, жыццё заела.

— Праблема з кніжкай?

— Ды не. Выйдзе кніжка месяцы праз тры-чатыры. Справа не ў ёй.

— А ў чым?

— Ува мне, калі хочаш.

— І што за справа такая?

— Закахаўся я.

Андрэй моцна з задавальненнем рассямяўся.

— Што я такога смешнага сказаў? — незалюбіў я.

— Здагадайся сам, — смяўся Андрэй. — За апошнія два месяцы ты мне казаў аб гэтым разоў дзевяць, гэта як мінімум, Казанова хрэнаў!

— Цяпер зусім іншае...

— Так-так-так-так, ты мне гэта будзеш казаць, сур'ёзны мужчына, разумееш...

— Я як ніколі сур'ёзны.

— Давай і вып'ем за гэта. Выпілі.

Ды я не мог расказаць яму пра Насцю. Раней расказваў усё. Мы разам смяяліся з маіх аповедаў, як з анекдотаў, але не ў гэты раз. І, хоць мы сябравалі з Андрэем даўно, лічы, з першага курса філфака, які я кінуў на трэцім, каб добраахвотна пайсці ў войска, а Андрэй паступіў у